

Institucionální feminismus vs. anarchofeminismus

Anarchofeministická skupina

březen 2004

Obsah

Historie a vývoj feministického hnutí	4
1. vlna feminismu (asi od dob Velké francouzské revoluce do 1. poloviny 20. st.)	4
2. vlna feminismu (od 60. do 80. let 20. st.)	5
Principy anarchofeminismu	6
Proč je žena podřízena muži?	6
Přechod od druhé vlny ke třetí vlně feminismu a jeho institucionalizace	7
Kritika liberálního feminismu	8
Historie 8. března - Mezinárodního dne žen	10
Slovníček	11
Prameny	12

„Nebojovaly jsme proti mužům. Nechtěly jsme nahradit maskulinní hierarchii feministickou. Je nezbytné spolupracovat a bojovat společně, protože kdybychom tak nepostupovaly, nebyla by sociální revoluce nikdy možná. Přesto potřebujeme svoji vlastní organizaci, abychom mohly bojovat samy za sebe.”

— **Suceso Portales**, Mujeres libres

V tomto textu se snažíme uvést základní historická fakta, která souvisí s vývojem feminismu a zároveň upozornit na některé méně známé proudy feministického myšlení, jako např. anarchofeminismus, který je základem naší práce. Zároveň jsme chtěly/i vyjádřit svůj postoj k současnému liberálnímu feminismu.

Historie a vývoj feministického hnutí

1. vlna feminismu (asi od dob Velké francouzské revoluce do 1. poloviny 20. st.)

V Evropě se začal feminismus vyvíjet souběžně s Osvícenectvím v 18. století. Svět se osvobodil od dogmatických myšlenek křesťanství a začaly se otevírat nové obzory myšlení. V USA se feministické hnutí rozvíjelo v souvislosti s hnutím abolicionistickým (hnutí proti otrokářství). Ženy vytvářely vlastní struktury a poprvé se účastnily formálních politických aktivit. V počátcích amerického ženského hnutí sehrály významnou roli černošky, přestože musely čelit nepřátelství.

V Evropě došlo k významné emancipaci žen během Francouzské revoluce, která propukla v roce 1789. Ta vzbudila zájem řady žen o rovnoprávnost. Jednou z největších bojovnic byla *Olympe de Gouges*, která již od 80. let vystupovala s předzvěstí velké společenské revoluce, jejímž úkolem bude osvobodit ženy od nadvlády mužů. Jako odpověď na slavnou Deklaraci lidských práv (Deklarace práv muže a občana), hlavní dokument revoluce, vydala v roce 1791 **Deklaraci práv ženy a občanky**. Nejednalo se však o pouhý přepis Deklarace. Prohlašovala, že ženy se rodí svobodné a jsou si rovné s muži. Zároveň požadovala garanci rovných práv ve všech oblastech života. Ideologického vedení revoluce se však ujali muži ovlivnění myšlenkami Jeana Jacquese Rousseaua, který trval na striktním oddělení rolí muže a ženy. Bojovnost *Olympe de Gouges*, která ve své Deklaraci práv ženy žádala rovnoprávnost jak na řečnické tribuně, tak na popravišti, dráždila revolucionáře různých směrů, protože politická angažovanost žen byla považována za zhoubnou pro "dobré mravy" nové společnosti. Nakonec byla na podzim 1793 popravena. Byla obviněna z touhy po státnické moci a z opomenutí ctností příslušejících jejímu pohlaví. V první fázi revoluce se vůdcům revoluce hodil revoluční potenciál žen a jejich emancipace. Již během revoluce se však rozpoutala zuřivá protizenská kampaň. Po jejím skončení byl vydán dekret, jímž se zakazovala ženám účast na jakémkoli politickém hnutí. Pod hrozbou rozehnání vojskem se na ulici nesměla shromáždit větší skupina žen než pět.

Další významnou osobností pro rozvoj feministického myšlení byla *Mary Wollstonecraft* (1759-1797), která byla ovlivněna myšlenkami anarchismu a zároveň se stala inspirací pro anarchofeministické myšlení 20. století. Její kniha **Obhajoba ženských práv** (Vindication of the rights of woman, 1792) upozorňuje na to, že ženy jsou do svých rolí tlačeny prostřednictvím společenských tradic a výchovy. K problému společenské nerovnosti žen přistupuje jako k otázce morálky a kulturní úrovně společnosti.

Hlavními požadavky 1. vlny feminismu bylo zakotvení základních politických, občanských a lidských práv v zákonech, jednalo o právo volební a o rovný přístup ke vzdělání. Ženy usilovaly o studium na veřejných školách a univerzitách. V roce 1890 bylo v Praze založeno první dívčí gymnázium ve Střední Evropě - *Minerva*, o jejíž založení se zasloužila *Eliška Krásnohorská*. K nejvýznamnějším událostem v rámci boje za volební právo patřila petice 1 500 žen, která byla předložena britskému parlamentu v roce 1866. Požadovala, aby bylo v rámci tehdy uvažovaných reforem volebního systému zavedeno i plné hlasovací právo pro ženy. Petice však byla ignorována. Na to aktivistky odpověděly založením **Národního spolku pro hlasovací právo** (National Society for Women's Suffrage), jehož členkám se začalo říkat sufražetky. Do konce devatenáctého století posílaly do parlamentu petice žádající volební práva i pro ženy, současně probíhaly převážně v USA a ve velké Británii pochody a pouliční demonstrace, mýtiniky a přednášky. A. Berkman v knize *The ABC of anarcho-communism* hovoří dokonce o atentátech. V 1. polovině 20. století bylo volební právo pro ženy dosaženo ve většině evropských zemí (Nový Zéland 1893, Československo 1920, výcarsko 1971, Jordánsko 1982). Dosažení politické rovnoprávnosti

však mělo jen malý vliv na nerovné postavení žen v jiných sférách. Z našeho pohledu samotná změna zákona nic neřeší, avšak v době, kdy ženám byla upírána veškerá práva, se jednalo o částečné vítězství. Tento názor zastávala již ve své době významná předchůdkyně anarchofeminismu *Emma Goldman*, která nepodporovala pouhá občanská a politická práva žen, ale právo ženy na život jako svobodné a rovnoprávné bytosti. Skutečná emancipace ženy podle ní začíná v ženské duši. Ženy si musí uvědomit svou cenu a bojovat za ni, musí bojovat za svou svobodu. Tvrdí, že existuje přímá vazba mezi útlakem ženy a společností, která svou moc zakládá na útlaku nižších tříd a ras. Proto nejde pouze o pouhou reformu systému, ale o jeho změnu. Skutečná revoluce bude dokončena až ženy nebudou utlačovány muži ani kapitalismem.

U nás se také prosazovalo hnutí za politická a občanská práva žen, ale nedosáhlo takového rozsahu jako v západních zemích. Ženy a muži bojovali za rovný přístup ke vzdělání a za rovné volební právo. Této problematice se nevěnovali pouze intelektuálové a osobnosti s významným společenským postavením, ale tlak na zrovnoprávnění žen vycházel také od různých politických a sociálně zaměřených uskupení a z řad jednotlivců.

Po roce 1920 zažilo světové feministické hnutí několik desetiletí odmlky, která souvisí s dobou 2. světové války, obdobím nacistické diktatury a jejím nástupem ve 30. letech našeho století. Ženy - aktivistky - se podílely spíše na jiných hnutích, například na odporu proti fašismu. Za výjimku může být označena Španělská občanská válka (1936-39). Ženy společně vytvořily anarchistickou ženskou organizaci **Mujeres Libres** (Svobodné ženy) a spojily tak boj proti fašismu s bojem proti útlaku, diskriminaci žen a diskriminaci obecně. **Mujeres Libres** nevystupovaly pouze proti fašismu a moci, ale střetávaly se i s nevolí svých mužských soudruhů, kteří je odmítali respektovat. Vycházely ze svých zkušeností a propagovaly komunitní způsob života postavený na svobodných a silných individualitách. Svým mužským soudruhům stály po boku i se zbraní v ruce v milicích. V poválečném období pak ustupovala ženská otázka před hladem a sociálními problémy.

2. vlna feminismu (od 60. do 80. let 20. st.)

V 60. letech 20. století se feministická hnutí opět dostávají do popředí. Feminismus byl v této době úzce spojen s bojem za lidská práva, práva černochoů a minorit a se studentským radikalismem. Mnohé ženy se účastnily tehdejších politických aktivit, ale často přitom zjišťovaly, že je jejich mužští kolegové i tady udržují v "tradiční" podřízené pozici. Proto ženy začaly zakládat své vlastní nezávislé organizace, které se zabývaly převážně feministickými otázkami. Na rozdíl od první vlny, kdy byl feminismus hlavně o reformních požadavcích, snaží se aktivistky 2. vlny formami radikálnějšího odporu dosáhnout zásadních změn patriarchálního kapitalistického systému. Do popředí se dostává problém kultury v širším slova smyslu (instituce, jazyk, chování) a psychologická problematika (formování genderové identity, proces socializace). Významným přínosem je motiv "osobní je politické", který přináší nové možnosti pohledu na "soukromou" ženu.

Ženy se začaly realizovat nejen v politice a v zaměstnání, ale v různých ekologických, lidskoprávních a zájmových organizacích. Začínají pracovat i na své fyzické kondici, učí se sebeobraně a různým bojovým uměním. I ony sahají po "zbraní". Vstupují tak do oblastí, která je považována za "biologicky" mužskou.

Stále více žen studuje na vysokých školách, ale žádají také uplatnění svého vzdělání, vybojuvávají si přístup do odborných funkcí na různých úrovních a v různých oblastech. Uplatňují se nejen jako herečky, zpěvačky a tanečnice, tedy v profesích, kde se oceňuje pouze fyzická krása a šarm, ale zastávají také místa, ve kterých mohou uplatit své schopnosti a dovednosti. Ženská hnutí nové doby se zabývají daleko širším spektrem problémů než ta předešlá. Požadují mimo jiné rovnoprávnost na poli ekonomickém nebo právo na potrat. Žádají větší prostor pro seberealizaci a chtějí si své potřeby, cíle a prostředky jejich naplňování určovat sami.

Principy anarchofeminismu

Zaznívá stále více hlasů, které dávají do přímé souvislosti podřízenost ženy se soukromým majetkem, hierarchickým společenským uspořádáním a vykořisťováním. Dá se říci, že v počátcích druhé vlny se uplatňují principy anarchofeminismu. Radikálně feministická perspektiva vychází z předpokladu, že tradičně chápané role v rodině ("žena s vařečkou a muž coby hlava rodiny") jsou jednou ze základních příčin nerovnosti. Dítě je odmalička uměle vychováváno k tomu, aby tyto role přijalo jakožto přirozené. V praxi to znamená, že dítě se nejprve učí poslouchat svého otce, učitele, nadřízeného a v neposlední řadě boha. Učí se, jak se podřídí anonymnímu hlasu autority, a to nejen v rodině ale později i ve společnosti. Lidé neustále poslouchají a řídí svůj život podle cizích a jim vnucených rozhodnutí místo toho, aby emancipovaně řídili svůj život sami. Člověk se pak stává lehce manipulovatelnou součástíkou v rukou státních úředníků, politiků a finančníků. Naproti tomu předkládá anarchofeminismus (a nejen on) teorii decentralizace jako jeden ze základních principů formování nové společnosti. Tento poznatek vychází ze zkušeností z komunitního způsobu života např. ve squatech a z formování politických skupin v 60. letech převážně na univerzitách v rámci studentského radikálního a feministického hnutí. Jednalo se o skupiny, které se snažily o eliminaci hierarchie a soutěživosti a jakékoli formy vnucené autority. Velký přínos tohoto směru spočívá v rozpoznání sexismu a diskriminace žen v rámci antiautoritářského hnutí. Anarchismus byl vždy proti autoritám, ale ne vždy proti sexismu.

Za hlavní teoreticky současného anarchofeminismu se dají považovat např. *Peggy Korneggar* a *Carol Ehrlich*, které rozšířily teorie radikálního feminismu, do kterého přidaly libertínské prvky. Kořeny samotného anarchofeminismu jsou však daleko starší, např. *Emma Goldman* nebo *Louise Miche*, které svůj život zasvětily boji nejen za práva žen. V této oblasti se neangažovaly pouze jednotlivci, ale také organizace - **Mujeres Libres** nebo **Německý syndikalistický svaz žen**.

Anarchofeminismu nejde o nahrazení mužské elity elitou ženskou, ale o její eliminaci. Vedle odstranění patriarchátu požaduje i odstranění státu a kapitalismu.

Změnu současného systému lze dosáhnout organizováním se ve skupinách, které jsou založeny na spolupráci a vzájemné pomoci. Je důležité přicházet s novými alternativními projekty, do kterých se může zapojit větší množství lidí (ne pouze aktivisté z hnutí). Problémy je nutné řešit již v současnosti a ne čekat na dobu "po revoluci". Prosazováním projektů, které přicházejí "zdola" (azylové domy, pomoc obětem domácího násilí formou aktivní obrany) se dá zamezit řadě problémů, které se týkají řady žen a zároveň jejich realizace přispívá k aktivizaci lidí a získávání sympatizantů/-ek. Je také důležité podporovat solidaritu mezi ženami (a lidmi vůbec) formou různých informačních kampaní a vzdělávacích projektů. Příkladem pro podobné aktivity může být akce "Take back the night" (Vraťte nám zpátky noc). Rozbíjením výloh u sexshopů a dalších podobných obchodů se ženy snažily upozornit na nebezpečí v nočním "městě". Sdělovaly: "Nejsme to my, kdo by se měl bát."

Proč je žena podřízena muži?

Podle *Simone de Beauvoir* (**Druhé pohlaví, 1949**) tento svět vždy patřil mužům. Muž byl daleko volnější a snažil se silou podmanit svět. Kyjem si podmanil rostlinstvo a drobná zvířata, lodí řeku a živočichy v ní. Lukem a šípem členy ostatních klanů. Silou si také podmaňuje ženu, která je díky svým reprodukčním schopnostem a mateřským povinnostem více než muž připoutána k místu a k rodině. Muž si dobývá prestiž svého klanu tím, že dává svůj život v sázku. Nejhorší prokletí, které leží na ženě je, že je vyloučena z válečných výprav, protože člověk se nevyzdvihuje nad protivníka tím, že dává život, nýbrž tím, že ho dovede dát v sázku. Proto také lidstvo nepřiznává nadřazenost tomu pohlaví, které rodí, ale tomu které zabíjí. Tvrdí se, že příchod neolitické revoluce, doba přechodu od lovu a sběru k výrobnímu hospodářství, ukončil trvání matriarchátu a nastoupilo období patriarchátu, které trvá dodnes. Beauvoir tvrdí, že se vlastně ani o matriarchát v pravém slova smyslu nejednalo, ale spíše šlo o uctívání ženy matky, jejího mateřského lůna a magičnosti kolem zrození lidského života, lidé tehdy ještě

neznali biologické zákonitosti. Jako rovnoprávná myslící a schopná bytost však uznávána nebyla. Ženy z tohoto magického trůnu svrhli nástup soukromého vlastnictví, tedy přechod k výrobnímu hospodářství a její osud je k soukromému vlastnictví připoután po celá staletí. Významnou roli hraje dědictví, hmotné dědictví přesahuje lidskou existenci, a proto je nutné, aby se majetek udržel v rodině. To znamená v rodině následníků, dětí mužského pohlaví. Žena nemá žádná vlastnická práva, aby nemohla přenést majetek otcovského klanu do rodiny manžela. Pokud žena nemá majetek, nemá ani žádná práva a ztrácí tak svou důstojnost, protože nejen ve starověkých společnostech se práva odvíjela od původu nebo od výše majetku. Samozřejmě že postavení žen se v různých státech odlišovalo, záleželo na vztahu společenského zřízení k soukromému majetku, pozici tradiční rodiny, a dalších ukazatelích. Zajímavé je, že už v antice si někteří myslitelé uvědomují rovnoprávnost mužů a žen. Problém vidí v tom, že žena je chápána jako majetek muže a vzhledem k péči o rodinu nemá čas vzdělávat se.

Přechod od druhé vlny ke třetí vlně feminismu a jeho institucionalizace

Již v 60. letech vznikají první teoretická díla zabývající se postavením ženy ve společnosti a samotnými kořeny patriarchy. *Kate Millet* píše **Sexuální politiku** (1970), dílo, ve kterém se snaží analyzovat patriarchy, *Betty Friedan* **Ženskou mystiku** (1963), ve které se zabývá "problémem beze jména" - úzkostí, nedostatkem sebenaplnění a problémy s vlastní identitou a *Germaine Greer* svou revoluční **Eunušku** (1970). Feminismus se postupně začíná přesouvat na univerzitní půdu. Především v západních zemích dochází k zakládání samostatných kateder **gender studies** (studia rodu) a k pronikání této tematiky do dalších oborů (např. genderový pohled v sociální práci nebo psychologii), vznikají časopisy a odborná literatura. Otázka postavení ženy se stává součástí odborné vědecké diskuze, vznikají nové termíny a výzkumy, které se zabývají touto problematikou a které posouvají feminismus teoreticky o krok dál. Tzv. **akademický feminismus** má však i své záporné stránky. Diskuze se často vzdaluje běžné realitě a vzniká klamný dojem, že se tato problematika dostala do celospolečenského povědomí. Hovořit o feminismu pouze v uzavřené společnosti vysokých škol je neuspokojivé. Tento problém je třeba dostat do podvědomí celé společnosti. Věnovat se mu již od základních škol, které se často stávají posledním prostředím, kde se střetávají různé společenské vrstvy a kde dochází k formování základních životních postojů. Akademický feminismus je jedním z mnoha příkladů řešení určité problematiky shora, tzn. od nejvyššího stupně vzdělávacího systému, který je pro širší veřejnost z různých důvodů nepřístupný.

V 70. letech začíná vznikat větší množství ženských a feministicky orientovaných organizací. Některé z nich se specializují na konkrétní dopady způsobené patriarchální společností (boj s domácím násilím, alternativní porod), jiné se zabývají hlavně teoretickou základnou celé problematiky. Může se zdát, že se do feministického hnutí mohlo zapojit široké spektrum žen, ale nebylo tomu tak. Např. americké feministky v 60. letech odmítaly vstup lesbických žen do svých řad ze strachu před veřejným míněním a *B. Friedan* je nazvala "**levandulovou hrozbou**". Oddělovaly tak neoddelitelné. Jejich touha vstoupit do stávajícího politického systému je vedla k řadě ústupků, které však ve svém důsledku znamenaly prohru. Řada aktivistek a aktivistů měla pocit, že "pouliční" strategie, přestože byla masová a intenzivní, nepřinesla očekávané výsledky tak rychle, jak mysleli. Nejen z tohoto důvodu se od sebe začínají výrazněji vymezovat jednotlivé proudy. Jedním z nejvýraznějších proudů se stává liberální, který dominuje i v současnosti. Prostředkem k dosažení rovnosti žen a mužů je participace na stávajícím politickém a ekonomickém systému. Jednou z příčin rozmachu této tendence může být perestrojka a demokratizační vlna v mnoha státech jihu a východu, která vyvolala v ženských hnutích již na národní úrovni příklon k institucionalizované politice. Formálně došlo k uvolnění politického napětí způsobeného studenou válkou a ženy tuto situaci pochopily jako historickou šanci k realizaci svých zájmů prostřednictvím participace a práce v nových "demokratických" uskupeních. Ženské organizace ustupují od veřejných protestů, pro-

jektů a kampaní. Krok z politického hnutí a přímých akcí je chápán jako krok z periferie moci do jejího centra. Tato zásadní změna by se dala datovat rokem 1992, kdy se v brazilském Rio de Janeiro konala konference o životním prostředí. Během této konference ženy z nevládních organizací ještě diskutovaly o zásadní strategické otázce: odstranit Světovou banku nebo usilovat o to, aby v ní bylo zasoupeno více žen ve vedoucích pozicích? Dnes je již tato otázka rozhodnuta: podílet se na fungování Světové banky. Základními principy současné feministické liberální strategie jsou: lobbying, reforma, participace, transparentnost.

Kritika liberálního feminismu

Svým příklonem k nadnárodním institucím jako je SB, MMF a OSN se tyto organizace vzdávají své nezávislosti, kterou disponovaly v počátcích své existence. Zapojily se na plný úvazek do kapitalistického systému, který je jednou ze základních příčin podřízenosti a vykořisťování ženy. Navíc SB byla iniciátorem projektu na přesídlení chudých čínských farmářů do oblasti Tibetu. Tímto projektem v podstatě představitelé SB schválili násilný postup čínské vlády vůči tibetskému obyvatelstvu a jeho kultuře. Nepřímo tím také schválili násilnou sterilizaci tibetských žen a nucenou emigraci obyvatelstva. Pod nátlakem veřejnosti však došlo k odstoupení od přímé účasti na tomto projektu.

Dalším důsledkem strategie 3. vlny liberálního feminismu je odlidštění. Na rozdíl od barevnosti a plurality let šedesátých se protagonistky zahalily do šedi. Je možné je vidět v moderně zařízených kancelářích s notebookem a mobilním telefonem a jak přebíhají z jedné konference na druhou. Účast na konferencích se nestala pouze prostředkem, ale aké cílem. Jejich snahy se tak vzdálily každodenní realitě, se kterou se ženy po celém světě potýkají.

Dalším velmi významným cílem současného feministického hnutí je dosažení legislativních změn, které by měly odstranit příčiny diskriminace žen nejen na pracovním trhu. Tyto změny však nevedou k odhalení a odstranění příčin těchto problémů, ale pouze (v lepším případě) k potrestání viníků a odstraňování následků. Není možné spoléhat se jen na zákony, byť svým způsobem mohou postiženým poskytovat jakousi oporu při řešení jejich problémů, ale je třeba usilovat o změnu hodnot a principů, na kterých je postaven současný bezohledný ekonomický systém profitující ze sociální nerovnosti, kterou sám vytváří. Příkladem poměrně nefunkčního zákona je rodičovská dovolená. Tento zákon má umožnit otcům více participovat při výchově dětí a zůstat s nimi doma. Tato možnost je však pouze teoretická, protože ženy jsou stále diskriminovány na pracovním trhu, mají nižší platy než muži a proto je logické, že na rodičovskou dovolenou nastoupí žena a ne muž.

Pokud se v médiích hovoří o feminismu je nejčastěji spojován s kultem úspěšných žen. Jedná se o velmi společensky a ekonomicky úspěšné ženy, které jsou buďto bezdětné nebo mají dostatek peněz na zprostředkovanou péči o děti a domácnost. Jsou pokládány za vzor feminismu, který je společností tolerován jakožto přijatelný a pochopitelný. Tento feminismus dokazuje, že pokud ženy skutečně chtějí, mohou být rovnoprávné. Další odnoží tohoto feminismu "životního stylu" jsou elitní dámské politické kluby manželek "významných" českých politiků. S tímto pojetím "feminismu" se nejen neztotožňujeme, ale považujeme to přímo za zaměňování pojmů: elitářství v rámci patriarchálního systému za feminismus prosazující rovná práva pro všechny. Feminismus pro nás neznamená získat co nejvyšší funkci a prestiž, ale žít svůj život plnohodnotně a sama za sebe rozhodovat a přijímat i všechny důsledky. Zatímco významnou snahou liberálního feminismu je prosazovat co nejvíce žen do vedoucích pozicí ve všech oblastech společenského a ekonomického života, našim cílem je odstraňovat hierarchii jako takovou. Privilegia jsou nespravedlivá, nejen pokud jsou v rukou mužů, ale také pokud je využívají ženy.

Mezi muži a ženami samozřejmě existují rozdíly, ale nesmí být základem k jakékoliv diskriminaci a podceňování jakéhokoliv pohlaví.

I přes veškerou kritiku současné strategie nevládních organizací si uvědomujeme i kladnou stránku jejich působení. Jejich práce, především v sociální sféře (azylové domy, práce s oběťmi domácího násilí či obchodu se ženami), je v současnosti bohužel nenahraditelná, protože je velmi nízká solidarita mezi

lidmi a neexistuje téměř žádná spolupráce na úrovni komunit (např. v okrajových částech Limy se ženy ve velmi špatné sociální situaci daly dohromady, zorganizovaly společnou jídelnu a podílejí se na zkrášlování životního prostředí). Boj za práva žen je jediným pojítkem všech proudů feminismu, ale liší se cíly a také prostředky, kterých používají k jejich dosahování.

Historie 8. března - Mezinárodního dne žen

Mezinárodní den žen (8. březen) nelze považovat za komunistický svátek. Po roce 1989 se jako jeho náhrada začal slavit Den matek, který byl vyhlášen Květinářskou unií Spojených států amerických na počátku 20. století, tento den však 8. březen nemůže zastoupit. Tento den byl bolševiky pouze zneužit pro jejich vlastní účely, stejně jako byl **Den matek** využit nacistickým režimem v Německu 30.let. Ve vědomí veřejnosti však tento svátek přetrvává jako oslava komunistické ideologie (ve stejné situaci se nachází také tradice 1. máje). Proto považujeme za důležité zmínit také stručnou historii tohoto svátku.

Tradice začala poslední únorovou nedělí v roce 1908 ve Spojených státech, kdy ženy zorganizovaly první **Den žen** a demonstrovaly za svá politická a ekonomická práva. Ženy-dělnice přestaly přijímat stávající nevyhovující pracovní a sociální podmínky a začaly se organizovat, aby docílily změny. Navštívily schůze mužských odborů, kde byly však jejich požadavky přehlíženy, stejně tak byly přehlíženy jejich demonstrace, které byly často násilně potlačovány. Události vyvrcholily roku 1911 požárem v jedné továrně v centru New Yorku, kde zahynula řada pracujících žen a dětí, převážně italských a židovských imigrantek. Zemřely kvůli nedostatečnému počtu únikových cest. Tato událost způsobila velký rozruch a upozornila na zcela nevyhovující pracovní podmínky a na využívání žen (ale nejen jich) jako levné pracovní síly.

Datum 8. března bylo nakonec vybráno na památku ženských nepokojů proti válce a bídě v Petrohradě v roce 1917, které posléze přerostly v únorovou revoluci a abdikaci cara. Prozatímní vláda, která poté nastoupila, zaručila ženám volební právo (1917) a přiznala jim i další práva. Byly zakládány ženské kluby a v armádě vznikl ženský oddíl známý jako ženský prapor smrti. Po nástupu bolševiků k moci byla však ženám většina práv odebrána.

Slovníček

Gender [džendr] - tento pojem zahrnuje především sociálně a společensky podmíněné rozdíly, očekávání, předsudky a specifika v postavení mužů a žen.

Pohlaví - používá se, pokud chceme hovořit o základních fyziologických rozdílech mezi muži a ženami. Je to především kategorie biologická.

Feminismus - pojmenování hnutí, které vychází z přesvědčení o nevhodném postavení žen ve společnosti. Je správné hovořit spíše o feminismech než o feminismu.

Španělská revoluce (1936-1939) - odpověď pracujících na fašistický puč a jejich boj za sociálně spravedlivou společnost.

Francouzská revoluce (1789-1794) - nejrozsáhlejší revoluce, vyvolaná komplexní krizí absolutistického feudálního systému ve Francii. V průběhu revoluce byly vyhlášena lidská a občanská práva. Některá z nich byla po revoluci opět zrušena.

Transparentnost - průhlednost rozhodovacího systému, financování a dalších součástí organizace či instituce.

Participace - účast, účastnictví, podíl.

SB - Světová banka - původně měla revitalizovat válkou poškozené ekonomiky v Evropě, později se sféra vlivu rozšířila na rozvojové země. Účelem projektů je pomoc zemím přizpůsobit se potřebám ekonomické globalizace.

MMF - Mezinárodní měnový fond - původně měl sloužit k zajištění stability měn a rozvoje světového trhu. Fond je však nyní založen na krátkozrakém vidění globální ekonomiky, založené na výkonnosti trhu a volném toku kapitálu, zboží a služeb - neoliberální model ekonomiky.

Prameny

- 1) **Ackelsberger, M.** (1991). *Free Women of Spain (Anarchism and the struggle for the emancipation of women)*. Indiana University Press.
- 2) **Beauvoir, S.** (1967). *Druhé pohlaví*.
- 3) **Ehrlich, J. H.** (2000). *A general theory of Anarchafeminism*. www.nothingness.org/sociala/sa19/19ehrlich.h
- 4) **Giddens, A.** (1999). *Sociologie*. Praha: Argo.
- 5) **Havelková, H.** (2002). První vlna ženského (feministického) hnutí. In *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí.
- 6) **Havelková, H.** (2002). Druhá vlna feminismu. In *Ženská práva jsou lidská práva*. Brno: Nesehnutí.
- 7) **Hendrychová, S.** (1999). *Z historie feminismu v českých zemích. Společnost žen a mužů z aspektu gender*. Praha: Open Society Fund Praha.
- 8) **Horská, P.** (1999). *Naše prababičky feministky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- 9) **Lohschelder, S.** (2000). *Anarchafeminismus-auf den Spuren einer Utopie*. Munster: Unrast.
- 10) **Oates-Indruchová, L.** (1998). *Dívčí válka s ideologií*. Praha: SLON.
- 11) **Rupp, L. J.** (2002). *Vytoužená minulost*. Praha: OWP.
- 12) **Rytířová, B.** (1999). *Mujeres Libres - Svobodné ženy*. Existence. No. 7.(17-18).
- 13) **Sauer, J.** (2000). *What we want. An Anarcha-feminist Perspective on Feminism*. www.tao.ca
- 14) **Schneir (ed.), M.** (1972). *Feminism: the essential historical writings*. New York: Vintage Books Edition.
- 15) **Šiklová, J.** (1999). *Gender studies a feminismus na univerzitách ve světě a v ČR. Společnost žen a mužů z aspektu gender*. Praha: Open Society Fund Praha.
- 16) **Šmejkalová, J.** (1991). *Co je to feminismus? Kam s ní/m? Tvar*, č. 37-41.
- 17) **Tierney, H.** (1991). *Women's studies encyclopedia. Volume III*. New York: Greenwood Press.
- 18) *Velký sociologický slovník*. Praha: Nakladatelství Karolinum. 1996.
- 19) *What is Anarcha-Feminism? Frequently asked questions*. www.geocities.com/CapitolHill/1931/secA3.htm

Anarchofeministická skupina
Institucionální feminismus vs. anarchofeminismus
březen 2004

Získáno 12. 3. 2023 z <https://fs8brezna.ecn.cz/files/Anarchofeminismus.html>

anarchistickaknihovna.org